

EKONOMICKÁ ANALÝZA PRÁVA A JEJ UPLATNENIE PRI NASTAVOVANÍ HRANÍC ŠKODY

JUDr. Sára Zsemlyová

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky
sara.zsemlyova@flaw.uniba.sk

Ekonomická analýza práva a jej uplatnenie pri nastavovaní hraníc škody

Článok sa venuje ekonomickej analýze v práve, s dôrazom na jej aplikáciu v trestnoprávnej oblasti. Predmetom skúmania je využitie ekonomických prístupov pri tvorbe, výklade a hodnotení právnych noriem, ktoré majú za cieľ maximalizovať spoločenský úžitok a efektívnosť právneho systému. Autorka aplikuje jej princípy na hľadanie efektívneho modelu určovania výšky škôd ako kvalifikačného znaku skutkových podstát trestných činov. Osobitná pozornosť je zameraná na analýzu dvoch modelov určenia hraníc škody: systém fixne stanovených súm a alternatívny, relatívny model, viazaný na dynamické ekonomické ukazovatele. Každý prístup je hodnotený z pohľadu nákladov a prínosov. Z hľadiska ekonomickej efektívnosti nie je problematický samotný fixný model, ale absencia mechanizmu jeho systematickej reflexie vo vzťahu k ekonomickému vývoju. Článok tak poukazuje na výhody ekonomického prístupu pri navrhovaní legislatívnych riešení a otvára diskusiu o vhodnosti súčasnej právnej úpravy kategórií škôd v slovenskom trestnom práve.

Economic analysis of law and its application in setting the boundaries of damage

The article examines economic analysis of law, with particular emphasis on its application in criminal law. The study explores the use of economic approaches in the creation, interpretation, and evaluation of legal norms aimed at maximizing social welfare and the overall efficiency of the legal system. The author applies these principles to the analysis of models for determining the amount of damage as

a qualifying element of criminal offenses. Special attention is devoted to the comparison of two approaches to setting damage thresholds: a system of fixed statutory amounts and an alternative relative model linked to dynamic economic indicators. Each model is assessed through the lens of cost–benefit analysis. From the perspective of economic efficiency, the article argues that the primary challenge does not lie in the fixed model itself, but rather in the absence of a mechanism for its systematic reassessment in light of economic developments. The article thus highlights the value of economic analysis in legislative design and opens a discussion on the adequacy of the current regulation of damage thresholds in Slovak criminal law.

Kľúčové slová: ekonomická analýza práva, škoda, efektívnosť, fixný model, relatívny model

Key words: economic analysis of law, damage, efficiency, fixed model, relative model

<https://doi.org/10.46282/afi.2026.1.05>

Úvod

Od prijatia Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., účinného od 1. januára 2006, bola výška škody, ako kvalifikačný znak skutkových podstat trestných činov, dlhodobo viazaná na fixne určené sumy, resp. násobky. Pomyselnú deliacu čiaru medzi priestupkovou a trestnou zodpovednosťou predstavovala hranica tzv. malej škody vo výške prevyšujúcej sumu 266 €, ktorá sa v aplikačnej praxi uplatňovala takmer dve desaťročia. Po tomto období zákonodarca pristúpil k zásadnej zmene právnej úpravy – novelou Trestného zákona č. 40/2024 Z. z., účinnou od 6. augusta 2024, došlo k výraznému zvýšeniu hraníc škody, pričom hranica malej škody bola výrazne posunutá na sumu prevyšujúcu 700 €. Hoci novelizácia zachovala systém fixne stanovených hraníc škôd, jej dôsledky sa neprejavili len v normatívnej rovine, ale predovšetkým v aplikačnej praxi. Viaceré samosprávy, v období po účinnosti novely, poukazujú na nárast drobnej majtkovej kriminality, ktorá po novom nepodlieha trestnému postihu, ale je riešená v rámci priestupkového konania.¹ Uvedené tvrdenia sa objavujú najmä v mediálnych výstupoch

---

¹ ZÁBOJNÍKOVÁ, A. *Kriminalita v Bratislave prudko rastie. Samospráva žiada zmeny v legislatíve a viac štátnych policajtov.* Denník N, 2025. Dostupné online:

predstaviteľov miest a obcí, ktorí upozorňujú na zvýšenú administratívnu a personálnu záťaž orgánov obcí.²

Popri uvedenom sa zmena hraníc škody, prirodzene, prejavila aj v spôsobe skončenia trestných vecí, resp. v spôsobe rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní (ďalej aj „OČTK). Zo štatistických údajov zverejnených Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky vyplýva, že v období po účinnosti novely došlo k výraznému nárastu počtu trestných vecí, ktoré boli v prípravnom konaní právoplatne skončené postúpením vecí príslušnému správne orgánu. Kým v predchádzajúcich rokoch sa počet takto skončených vecí pohyboval na relatívne stabilnej úrovni (približne 3000), v roku 2024, po novelizácii možno pozorovať výrazný nárast tohto ukazovateľa.³ Uvedený trend tak naznačuje, že novelizácia nemala vplyv len na právnu kvalifikáciu jednotlivých skutkov, ale aj na presun agendy a zaťaženie orgánov aplikujúcich správne právo v praxi.

Práve táto situácia vytvára priestor na interdisciplinárne uchopenie problému, ktoré umožňuje komplexnejšie posúdenie právnej úpravy z hľadiska jej efektívnosti. V zahraničnej právnej vede sa už od minulého storočia rozvíja smer *Law and Economics*, ktorý spája ekonomické a právne poznatky. Jeho cieľom je analyzovať, ako právo ovplyvňuje správanie jednotlivcov a ako možno právne normy nastaviť tak, aby viedli k ekonomicky vyváženému usporiadaniu vzťahov. Základy tohto prístupu položil Becker a Posner už v minulom storočí.⁴ Aj keď sa tento smer v zahraničí stal neoddeliteľnou súčasťou právnej vedy,

---

<https://dennikn.sk/4896143/kriminalita-v-bratislave-prudko-rastie-samosprava-ziada-zmeny-v-legislative-a-viac-statnych-policialtov/> (cit. dňa 26. 1. 2026) alebo BLAŽKOVÁ, K. Maškarová hovorí o poklese kriminality, starostovia chcú prísnejšie tresty, ľudia sa necítia bezpečne. Startup.sk, 2025. Dostupné online: <https://www.startup.sk/maskarova-hovori-o-poklese-kriminality-starostovia-chcu-prisnejsie-tresty-ludia-sa-necitia-bezpecne/> (cit. dňa 26. 1. 2026).

² Keďže štatistické údaje o priestupkovej kriminalite na úrovni samospráv nie sú systematicky a centrálné zverejňované, tieto zdroje v súčasnosti predstavujú jeden z dostupných indikátorov aplikačných dôsledkov novely.

³ Bližšie viď tabuľka č. 2.

⁴ Pozri BECKER, G. S. *Crime and Punishment: An Economic Approach*. Journal of Political Economy, 1968, roč. 76, č. 2, s. 1–54. Dostupné online: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c3625/c3625.pdf> DOI: <https://doi.org/10.1086/259394> (cit. dňa 8. 11. 2025), POSNER, R. A. *Economic Analysis of Law*. 9. vyd. New York: Aspen Publishers, 2014, s. 25 a nasl. Dostupné online: <https://www.scribd.com/document/643067429/POSNER-Richard-Economic-Analysis-of-Law-Ninth-Edition-pdf> DOI: <https://doi.org/10.2307/1227682> cit. dňa 8. 11. 2025), HARNEY, S., MARCIANO, A. *Posner, economics and the law: from law and economics to an economic analysis of law*. In: Journal of the History of Economic Thought, Université Paris Ouest Nanterre La Défense; Université de Reims Champagne Ardenne, 2008, s. 2 a nasl. DOI: <https://doi.org/10.1017/s1053837209090208>

v slovenskom akademickom prostredí sa nevyužíva jeho potenciál naplno. Z hľadiska efektívnosti práva ňaj upozorňujú napríklad Čentěš a Vojtuš. Podľa nich „**pri hodnotení efektívnosti právnych noriem, inštitútov alebo práva treba vychádzať z kombinácie kritérií alebo prístupov. Ako najvhodnejšie sa javí využiť kombináciu interného prístupu s niektorým z externých prístupov k hodnoteniu efektívnosti práva, čím sa podarí získať komplexnejší a objektívnejší pohľad na efektívnosť práva, resp. jeho jednotlivých súčastí.**“⁵ Kombináciou rôznym prístupov (napr. právo a ekonómia) možno teda dospieť k objektívnejším záverom. Uvedené tak potvrdzuje vhodnosť prepojenia ekonomickej analýzy s inštitútom kategorizácie škody v trestnom práve. Aplikácia na konkrétne inštitúty trestného práva (resp. na kategorizáciu škody) doteraz v domácej literatúre absentuje. V tejto nadväznosti si článok kladie za cieľ vyplniť túto medzeru.

Je z pohľadu ekonomickej analýzy práva efektívnejšie, aby bola výška škody stanovená fixným alebo relatívnym (dynamickým) spôsobom? Efektívnosť je v rámci tohto príspevku chápaná v ekonomickom zmysle, ako snaha o maximalizáciu spoločenských prínosov a minimalizáciu spoločenských nákladov spojených s uplatňovaním trestnoprávnej represie, a to najmä prostredníctvom rámca tzv. cost-benefit analýzy.

Metodologicky príspevok vychádza z ekonomickej analýzy práva doplnenej o poznatky behaviorálnej ekonomickej teórie. Behaviorálny prístup poukazuje na limity tradičného ekonomického modelu, ktorý predpokladá, že človek ako „*homo economicus*“ koná racionálne a predvídateľne.⁶ Zohľadnením behaviorálnych prvkov bude možné presnejšie identifikovať premenné, relevantné pre posúdenie odstrašujúceho účinku trestnoprávnej úpravy, ako aj jej ekonomickej efektívnosti. Na tomto základe budú v ďalších častiach príspevku vymedzené základné charakteristiky fixného a relatívneho modelu určovania výšky škody. Pričom následne budú porovnané ich prínosy a náklady z hľadiska trestnej politiky štátu.

⁵ ČENTĚŠ, J., VOJTUŠ, F. *Efektívnosť práva a prístupy k jej skúmaniu*. In: Efektívnosť prípravného konania – jej skúmanie, výzvy a perspektívy: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2020, s. 38. ISBN 978-80-571-0547-3

⁶ Pozri MCADAMS, R., ULEN, T. *Behavioral Criminal Law and Economics*. In: DE GEEST, G. (ed.). *Encyclopedia of Law and Economics*. Cheltenham, 2011, s. 2. Dostupné online: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1079&context=law_and_economics DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1299963> (cit. dňa 15. 5. 2025).

1 Ekonomická analýza práva – základné východiská a konceptuálne piliere

Ekonomická analýza práva predstavuje interdisciplinárny prístup, ktorý spája poznatky práva a ekonómie. Cieľom je analyzovať právne normy z hľadiska ich praktického účinku, spoločenského prínosu a nákladovej efektívnosti. V odbornej literatúre sa tento prístup označuje rôznymi termínmi ako *law and economics* prípadne *economic analysis of law*.⁷ Hoci medzi týmito označeniami môžu existovať drobné významové a metodologické rozdiely, v podstate majú spoločný cieľ: hľadanie odpovede na otázku, ako by malo byť právo nastavené tak, aby viedlo k čo najefektívnejšiemu usporiadaniu spoločenských vzťahov.⁸

V rámci tohto prístupu možno identifikovať viacero základných konceptov, ktoré sa navzájom dopĺňajú a tvoria jadro ekonomicko-právneho pohľadu na fungovanie právnych noriem. Kľúčovými sú najmä (a) *efektívnosť práva*, (b) *teória racionálnej voľby* a (c) *analýza nákladov a prínosov*:

a) *Efektívnosť práva* je jeden z ústredných pojmov ekonomickej teórie.⁹ V právnom kontexte sa za efektívnu považuje taká norma, ktorá vedie k optimálnemu výsledku pri čo najnižších spoločenských nákladoch. Právo by malo regulovať správanie tak, aby minimalizovalo škody, predchádzalo konfliktom, znižovalo náklady spojené s ich riešením a zároveň neprímerane nezaťažovalo štát ani jednotlivcov.¹⁰ V kontexte tohto prístupu je ideálom taká právna úprava, ktorá vedie k čo najväčšiemu úžitku pre spoločnosť, hoci môže narážať na morálne či etické limity.

b) *Teória racionálnej voľby* vychádza z predpokladu, že jednotlivci pri rozhodovaní zvažujú rôzne alternatívy a vyberajú tú, ktorá im pri naša najväčší možný úžitok pri najnižších rizikách. Tento koncept je

⁷ Pozri HARNEY, S., MARCIANO, A. *Posner, economics and the law: from law and economics to an economic analysis of law*. In: Journal of the History of Economic Thought, Université Paris Ouest Nanterre La Défense; Université de Reims Champagne Ardenne, 2008, s. 2 a nasl. DOI: <https://doi.org/10.1017/s1053837209090208>.

⁸ POSNER, R. A. *Economic Analysis of Law*. 9. vyd. New York: Aspen Publishers, 2014, s. 25 a nasl. Dostupné online: [https://cdn.oujdaibrary.com/books/637/637-economic-analysis-of-law-\(www.tawcer.com\).pdf](https://cdn.oujdaibrary.com/books/637/637-economic-analysis-of-law-(www.tawcer.com).pdf) DOI: <https://doi.org/10.2307/1227682> (cit. dňa 18. 4 2026).

⁹ Š, J., VOJTUŠ, F. *Efektívnosť práva a prístupy k jej skúmaniu*. In: Efektívnosť prípravného konania – jej skúmanie, výzvy a perspektívy: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2020, s. 36. ISBN 978-80-571-0547-3.

¹⁰ FAMULSKI, T. *Economic efficiency in economic analysis of law*. In: Finanse i Prawo Finansowe, 2017, vol. 3(15), s. 30 a nasl. DOI: <https://doi.org/10.18778/2391-6478.3.15.03>

jadrom ekonomickej vedy a je prenesený aj do ekonomickej analýzy práva.¹¹ Predpokladá sa, že človek reaguje na právne normy ako na stimuly a prispôsobuje im svoje správanie. Ak je riziko postihu vysoké a jeho dôsledky závažné, možno predpokladať, že racionálny jednotlivec zváži, či sa mu protiprávne konanie „oplatí“.¹²

c) *Analýza nákladov a prínosov (cost-benefit analysis*, ďalej aj „CBA“) predstavuje nástroj, prostredníctvom ktorého sa pri tvorbe právnych noriem a rozhodovaní o verejných politikách systematicky porovnávajú očakávané prínosy a náklady jednotlivých opatrení. Jej cieľom je identifikovať také riešenia, ktoré maximalizujú spoločenský úžitok pri racionálnom využití dostupných zdrojov.¹³ Napríklad zavedenie novej sankcie či sprísnenie trestu môže mať preventívny účinok, ale len do tej miery, pokiaľ náklady na jeho realizáciu (napr. väzba, súdne konanie, výkon trestu) neprevyšujú celospoločenský prínos, v podobe zníženia kriminality.

Tieto tri koncepty sú vzájomne prepojené. Predpoklad racionálneho rozhodovania jednotlivcov prirodzene súvisí s ich snahou maximalizovať úžitok, čo zároveň predpokladá, že ich správanie možno ovplyvniť právnymi normami nastavenými tak, aby vytvárali správne stimuly. Analýza nákladov a prínosov tak slúži ako nástroj, pomocou ktorého je možné posúdiť, či takto nastavené pravidlá naozaj vedú k ekonomicky efektívnym výsledkom.

Hoci ekonomická analýza práva poskytuje cenné nástroje na hodnotenie efektívnosti právnych noriem, jej využitie v právnej vede nie je bezvýhradne prijímané. Mnohé interpretácie ekonomickej analýzy práva môžu byť poznačené istými „nedorozumeniami“. Broulík v tejto súvislosti uvádza, že nedorozumenia sú často spojené s komunikáciou, resp. pochopením ekonomickej teórie vo svete právnikov a naopak.¹⁴ Konkrétne upozorňuje na rozdielne interpretácie pojmov ekonómia

¹¹ COOTER, R., ULEN, T. *Law and Economics*. 6. vyd. Boston: Pearson Education, 2012, s. 463. Dostupné online: <https://anyflip.com/dvfsu/naxl/basic/451-500> ISBN 978-0-13-254065-0 (cit. dňa 8. 11. 2025).

¹² Pozri ULEN, T. S. *Rational Choice Theory in Law and Economics*. In: BOUCKAERT, B. – DE GEEST, G. (eds.). *Encyclopedia of Law and Economics*. Cheltenham: Edward Elgar, 1999, s. 790 a nasl. Dostupné online: https://www.researchgate.net/publication/228184443_Rational_choice_theory_in_law_and_economics (cit. dňa 15. 5. 2025).

¹³ BROWN, D. *Cost-Benefit Analysis in Criminal Law*. *California Law Review*, 2004, roč. 92, č. 2, s. 325. Dostupné online: <http://www.jstor.org/stable/3481427> DOI: <https://doi.org/10.2307/3481427> (cit. dňa 15. 5. 2025).

¹⁴ BROULÍK, J. *Nedorozumění o ekonomické analýze práva*. *Právník*, 2015, roč. 154, č. 5, s. 363. Dostupné online: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2015/5/1.Broul%C3%ADk_5_2015.pdf (cit. dňa 8. 11. 2025).

a ekonomika, kritiku ekonómie vo vzťahu k významu práva alebo napr. aj kombináciu ekonomickej analýzy práva s inými prístupmi k právu.

Aplikácia týchto ekonomických konceptov na konkrétne právne odvetvia tvorí podstatu ekonomickej analýzy práva. Jeho cieľom je vždy to isté: nájsť také nastavenie pravidiel, ktoré najlepšie prispeje k optimalizácii spoločenských vzťahov a to tak, aby bolo udržateľné z hľadiska efektívnosti. Ekonomická analýza práva teda nehodnotí právne normy z morálneho či ideologického hľadiska. Jej podstatou nie je určiť, čo je „správne“ alebo „spravodlivé“, ale posúdiť, čo je funkčné, efektívne a spoločensky výhodné. Práve preto by sa mala uplatňovať tam, kde je potrebné racionálne zvažovanie a vyhodnocovanie vplyvov právnej úpravy na realitu spoločenských vzťahov.

2 Aplikácia ekonomickej a behaviorálnej teórie v trestnom práve

Ako bolo načrtnuté v predchádzajúcej časti, ekonomická analýza práva stojí na niekoľkých základných konceptoch, ktoré možno aplikovať naprieč rôznymi právnymi odvetviami. Trestné právo pritom predstavuje špecifickú oblasť, kde sú tieto koncepty nielen vhodné, ale mimoriadne užitočné. Práve preto, že v sebe spája najintenzívnejšie zásahy do práv jednotlivca (sloboda, majetok...), so značnými nákladmi na strane štátu. Trestné právo sa tak z ekonomického pohľadu javí ako sféra, kde musí byť právna úprava obzvlášť citlivo vyvážená. Má byť dostatočne prísna na to, aby plnila preventívnu funkciu, ale zároveň nesmie byť ekonomicky neudržateľná.¹⁵

Základná ekonomická myšlienka vychádza z predpokladu tzv. *racionálneho páchatela*, konceptu *homo economicus*. Tento Beckerov model vychádza z predpokladu, že jednotlivec pred spáchaním protiprávneho konania porovnáva očakávaný úžitok z trestnej činnosti s očakávanými nákladmi spojenými s jej odhalením a potrestaním.¹⁶

V najjednoduchšej podobe možno tento model chápať v medziach troch základných premenných:

¹⁵ K tomu pozri FISHER, T. *Economic Analysis of Criminal Law*. In: DUBBER, M. D., HÖRNLE, T. (eds.). *The Oxford Handbook of Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 56 a nasl. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199673599.013.0003> (cit. dňa 8. 11. 2025).

¹⁶ BECKER, G. S. *Crime and Punishment: An Economic Approach*. *Journal of Political Economy*, 1968, roč. 76, č. 2, s. 2 a nasl. Dostupné online: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c3625/c3625.pdf> DOI: <https://doi.org/10.1086/259394> (cit. dňa 8. 11. 2025).

- a) *očakávaného prospechu z trestnej činnosti,*
- b) *pravdepodobnosti odhalenia a potrestania a*
- c) *závažnosti, resp. druhu, sankcie.*

Jednotlivec by sa mal rozhodnúť pre spáchanie trestného činu vtedy, ak očakávaný prospech prevyšuje očakávané náklady, spojené s rizikom postihu.

V kontexte trestného práva možno očakávaný prospech páchatel'a najčastejšie spájať s výškou spôsobenej škody, ktorá predstavuje bezprostredný ekonomický stimul k protiprávnemu konaniu. Očakávané náklady sú, naopak, determinované jednak pravdepodobnosťou odhalenia páchatel'a orgánmi verejnej moci, ako aj intenzitou trestnoprávnej reakcie, teda závažnosťou hroziaceho trestu alebo sankcie.

Beckerov model tak implicitne predpokladá, že zmeny v právnej úprave, ktoré ovplyvňujú ktorúkoľvek z uvedených premenných, môžu mať vplyv na rozhodovanie potenciálnych páchatel'ov. Dovoľme si preto tvrdiť, že ak výška škody determinuje hranicu medzi správnym a trestným postihom, tak zároveň vstupuje do Beckerovho modelu ako premenná, ktorá ovplyvňuje očakávanú závažnosť sankcie. Zmena hraníc škody tak môže meniť kalkuláciu páchatel'a, a tým pádom môže mať vplyv na preventívny účinok trestnoprávnej úpravy.

Uvedený model má však viacero limitácií. Práve na ne poukazuje *behaviorálna ekonomická teória*, ktorá rozvíja klasický ekonomický model o poznatky z psychológie a behaviorálnych vied.¹⁷ Niektorí autori upozorňujú, že páchatelia sa často nesprávajú čisto racionálne. Ich konanie môže byť ovplyvnené emóciami, impulzívitou, sociálnym kontextom, kognitívnymi skresleniami či chybným vyhodnotením rizík.¹⁸

Medzi významné behaviorálne faktory, ktoré sa premietajú do rozhodovania páchatel'ov, patrí napríklad:

a) *Skreslený optimizmus (optimism bias)*: Páchatel' podceňuje riziko odhalenia alebo riziko uloženia trestu. Môže si napríklad myslieť, že „mne sa to nemôže stať“, alebo že „polícia to aj tak nezistí“. Dokonca aj racionálny jedinec môže, na základe predchádzajúcej skúsenosti

¹⁷ JOLLS, C., SUNSTEIN, C. R., THALER, R. H. *A Behavioral Approach to Law and Economics*. Stanford Law Review, 1998, roč. 50, s. 1471–1550. Dostupné online: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=12172&context=journal_articles DOI: <https://doi.org/10.2307/1229304> (cit. dňa 8. 11. 2025).

¹⁸ MCADAMS, R., ULEN, T. *Behavioral Criminal Law and Economics*. In: DE GEEST, G. (ed.). *Encyclopedia of Law and Economics*. Cheltenham, 2011, s. 3. Dostupné online: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1079&context=law_and_economics DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1299963> (cit. dňa 15. 5. 2025).

alebo z dôvodu zníženej schopnosti realisticky vyhodnotiť situáciu, výrazne podceňiť možnosť, že bude trestne stíhaný.

b) *Vplyv medializovaných prípadov (availability heuristic)*: Rozhodovanie páchatel'a môže byť ovplyvnené mediálnym obrazom konkrétnych prípadov. Napr. sa domnieva, že za spreneveru v tisíckach € dostane „len podmienku“, pretože „tak to bolo aj v televízii“ alebo „lebo tento známy prípad dopadol takto“. Pričom ignoruje faktické a právne rozdiely.

c) *Hyperbolické diskontovanie*: Ide o tendenciu pripisovať väčšiu váhu okamžitým odmenám v porovnaní s budúcimi možnými rizikami. Páchatel' môže, na základe impulzivnosti, vnímať okamžitý zisk až natoľko atraktívny, že riziko potrestania „raz v budúcnosti“ vedome podcení. A to obzvlášť, ak je v zlej ekonomickej alebo sociálnej situácii a čelí existenčnému tlaku.¹⁹

Behaviorálna teória tak ukazuje, že konanie páchatel'ov nie je vždy úplne premyslené, ale je často ovplyvnené iracionalitou, zraniteľnosťou, chudobou, stresom či absenciou informácií. Vo vzťahu k aplikácii behaviorálnej teórie je často prehliadaný význam neistoty a vnímania rizika pri odstraňujúcej funkcii trestu.²⁰ Páchatel' nereaguje na objektívnu pravdepodobnosť odhalenia, ale na to, ako ju subjektívne vníma. To znamená, že aj mierna zmena v pocite istoty postihu môže mať väčší preventívny efekt než samotné zvýšenie trestnej sadzby.²¹

Zaujímavosťou, a zároveň istým paradoxom, je, že celý trestnoprávny systém je vystavaný na predpoklade racionality: na jednej strane predpokladáme, že potenciálny páchatel' pred spáchaním protiprávneho konania zväží svoje možnosti a rozhodne sa v prospech tej alternatívy, ktorá mu prinesie vyšší úžitok pri nižších rizikách. Zároveň však, na opačnom konci tohto reťazca, stojí verejný aparát, ktorého úlohou je zabezpečiť ochranu spoločnosti, a ten je zložený z OČTK a súdov. Aj tieto subjekty v rámci výkonu svojej funkcie *vykonávajú rozhodovanie, ktoré má byť založené na racionalite, objektivite pri vyhodnocovaní dôkazov, proporcionalite a primeranosti zásahu.*

Inými slovami, racionalita je predpokladaná na oboch stranách trestnoprávneho vzťahu: u subjektu, ktorý porušuje normu, aj u subjektu,

¹⁹ Tamže s. 15 a nasl.

²⁰ HAREL, A., SEGAL, U. *Criminal Law and Behavioral Law and Economics: Observations on the Neglected Role of Uncertainty in Detering Crime*. American Law and Economics Review, 1999, roč. 1, č. 2, s. 18. Dostupné online: <https://biblioteca.cejamericas.org/bitstream/handle/2015/1661/behavioral-law-economics.pdf> DOI: <https://doi.org/10.1093/aler/1.1.276> (cit. dňa 8. 11. 2025).

²¹ Tamže s. 35.

ktorý na porušenie reaguje. V každej fáze je prítomný prvok kalkulácie, analýzy a rozhodovania. Práve preto je mimoriadne dôležité, aby bol celý systém nastavený tak, aby tieto rozhodovania boli čo najpresnejšie, čo najpredvídateľnejšie a zároveň ekonomicky udržateľné. Ak páchateľ nesprávne kalkuluje riziká a štát vynakladá neúmerné náklady na stíhanie bagatelných činov, dochádza k nerovnováhe, ktorá môže oslabovať funkciu a účel trestného práva. Ekonomická a behaviorálna analýza preto môžu významne prispieť k jeho optimalizácii.

2.1 Kategorizácia škody v trestnom práve vo svetle ekonomickej analýzy práva

Pojem *škoda* predstavuje v právnej teórii, ale aj v aplikačnej praxi, univerzálny a mimoriadne frekventovaný pojem, ktorý sa vyskytuje naprieč viacerými právnymi odvetviami.²² Zatiaľ čo v súkromnom práve je škoda spravidla riešená prostredníctvom jej náhrady, v trestnom práve nadobúda osobitný význam ako kvalifikačný znak skutkových podstat trestných činov. Výška škody tak v trestnom práve nepredstavuje len kvantitatívne vyjadrenie ujmy, ale normatívne kritérium, na základe ktorého štát rozhoduje o intenzite svojho represívneho zásahu. V prípadoch, keď je možné škodu konkrétne vyčíslieť a páchateľ je známy, je vhodnejšie jej uplatnenie prostredníctvom súkromnoprávných mechanizmov.²³ Naopak, pri neznámom páchateľovi, nevyčísliteľnej ujme (najmä ak ide o ujmu na zdraví alebo o ochranu verejného záujmu), je nevyhnutný zásah štátu prostredníctvom prostriedkov trestného práva, a to konaním OČTK a súdov. Aktuálnosť tejto problematiky zvýraznila novela Trestného zákona č. 40/2024 Z. z., účinná od 6. augusta 2024 (ďalej aj „novela“), ktorou zákonodarca, po viac než osemnástich rokoch, pristúpil k zásadnému zvýšeniu hraníc škody. Pre účely tohto článku sa budeme ďalej zaoberať škodou v zmysle trestného práva, konkrétne tak, ako ju vymedzuje § 124 a § 125 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. (ďalej aj „TZ“). Pre lepšiu ilustráciu sme zvolili porovnanie jednotlivých kategórií škôd pred novelou a po tejto novele:

²² Pozri SOLČANSKÁ, A. *Podstata a význam škody vo vybraných právnych odvetviach*. *Studia Iuridica Cassoviensia*, 2015, roč. 3, č. 1, s. 70 a nasl. Dostupné online: https://sic.pravo.upjs.sk/files/7_solcanska_-_skoda1.pdf ISSN 1339-3995 (cit. dňa 8. 11. 2025).

²³ POLINSKY, M., SHAVELL, S. *Law, Economic Analysis of*. In: DURLAUF, S. N., BLUME, L. E. (eds.). *The New Palgrave Dictionary of Economics*. Basingstoke, 2008, s. 19. Dostupné online: https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2015/06/Polinsky-Shavell2008_ReferenceWorkEntry_LawEconomicAnalysisOf.pdf DOI: https://doi.org/10.1057/978-1-349-95121-5_2440-1 (cit. dňa 15. 5. 2025).

Katégoria škody	Pred novelou	Po novele
Škoda malá	266 €	700 €
Škoda väčšia	2 660 €	20 000 €
Značná škoda	26 600 €	250 000 €
Škoda veľkého rozsahu	133 000 €	650 000 €

Tabuľka 1: Porovnanie kategórií škôd pred novelou č. 40/2024 Z. z. a po jej účinnosti

Pred novelou bola kategorizácia škody koncipovaná mierne odlišne, keďže jednotlivé kategórie vychádzali z hranice malej škody vo výške *prevyšujúcej 266 €* a vyššie stupne boli definované ako jej násobky (desaťnásobok, stonásobok a päťstonásobok), pričom zákon používal formuláciu „škoda dosahujúca“ príslušnú sumu. Po novele sú jednotlivé kategórie stanovené prostredníctvom exaktných peňažných súm, bez odkazu na základnú hranicu. Pričom malou škodou sa rozumie škoda dosahujúca najmenej 700 € a ďalšie kategórie sú obdobne vymedzené fixnými sumami. Zákonodarcu tak opustil „násobkový“ spôsob určovania hraníc škody a nahradil ho fixným modelom, čo síce zvyšuje právnu istotu, no zároveň posilňuje rigiditu právnej úpravy a otvára otázku jej dlhodobej ekonomickej primeranosti.

Nastavenie hraníc škody tak priamo ovplyvňuje, či bude konkrétne konanie posudzované ako trestný čin, alebo bude riešené mimo rámca trestného práva, predovšetkým v režime správneho práva.

Predmetná zmena sa však neprejavila len v normatívnej rovine, ale mala bezprostredné aplikačné dôsledky. Jedným z hlavných mechanizmov, prostredníctvom ktorého sa tieto dôsledky prejavujú, je postúpenie vecí príslušnému (správne)mu orgánu v zmysle ust. § 214 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „TP“).

Rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Počet postúpených vecí	3 535	3 216	3 100	3 271	5 575	4 023

Tabuľka 2: Počet postúpených vecí podľa § 214 TP od roku 2020 až 2025

Zo štatistických údajov Generálnej prokuratúry SR vyplýva, že po účinnosti novely, t. j. v roku 2024, došlo k značnému nárastu počtu

trestných vecí skončených postúpením vecí správnym orgánom.²⁴ Tento nárast je zreteľný najmä v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, v ktorých sa počet postúpených vecí pohyboval na relatívne stabilnej úrovni. Uvedené údaje nemožno interpretovať ako jednoznačný dôkaz zmeny kriminality ako takej, ale predovšetkým ako jednorazový dôsledok presunu agendy medzi trestným a správnym právom, ktorý má významné dopady na fungovanie represívnych mechanizmov štátu.

Zmena hraníc škody tak mení rozsah trestnoprávnej represie, môže ovplyvňovať správanie potenciálnych páchatel'ov a zároveň determinuje objem verejných zdrojov vynakladaných na trestné konanie. Práve tieto súvislosti vytvárajú priestor na ďalší analytický postup.

Na základe uvedeného sa v nasledujúcej časti príspevku zameriame na ekonomicko-behaviorálnu analýzu dvoch základných modelov určovania výšky škody: fixného a relatívneho modelu. Prostredníctvom CBA budeme skúmať, akým spôsobom jednotlivé modely môžu ovplyvňovať rozhodovanie páchatel'ov, ako aj to, do akej miery prispievajú k efektívnemu a udržateľnému nastaveniu trestnoprávneho systému.

3 Ekonomická analýza modelov kategorizácie škody v trestnom práve: fixný verus relatívny prístup

Na rozdiel od iných kvalifikačných znakov trestných činov, ako je napr. *ujma na zdraví*, má škoda v trestnom práve dynamický charakter. Jej hodnota sa v čase prirodzene mení v dôsledku inflácie, vývoja kúpnej sily peňazí a širších hospodárskych a spoločenských podmienok. Nastavenie hraníc škody preto nepredstavuje jednorazové normatívne rozhodnutie, ale otázku, ktorá si vyžaduje priebežnú reflexiu ekonomickej reality.

Z tohto pohľadu možno rozlišovať dva základné modely určovania výšky škody. **Fixný model** vychádza z pevne stanovených peňažných súm explicitne uvedených v zákone, ktoré sa v čase nemenia, pokiaľ nedôjde k legislatívnej novelizácii. Tento model posilňuje právnu istotu a predvídateľnosť, no z dlhodobého hľadiska môže byť náchylný na stratu väzby na ekonomickú realitu.²⁵ **Relatívny model**, naopak, viaže

²⁴ Spracované autormi na základe údajov *Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky*. Dostupné online: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/> (cit. dňa 26. 1. 2025).

²⁵ Pozri aj KRUTKOVÁ, E. Škoda v Trestnom zákone v kontexte ekonomického vývoja a subsidiarity trestnej represie. *Právne listy*, 07.02.2024. Dostupné online:

hranice škody na určitý ekonomický ukazovateľ, čím umožňuje ich automatické prispôbovanie sa vývoju hodnoty peňazí, avšak za cenu zvýšených administratívnych nárokov na metodickú presnosť a právnu zrozumiteľnosť.

Pre účely tohto príspevku sme ako *ilustratívny relatívny model* zvolili model viažuci hranicu škody na mesačnú minimálnu mzdu, keďže ide o ekonomický ukazovateľ, s ktorým má náš právny poriadok historickú skúsenosť. Tento model bol v podmienkach Slovenskej republiky uplatňovaný do roku 2005.²⁶ Kritika tohto modelu však smerovala predovšetkým k otázke právnej istoty a predvídateľnosti, keďže základná kvalifikačná hranica trestného činu bola stanovená len v nariadení vlády, nie priamo v zákone. Vzhľadom na zásadu zákonnosti *nullum crimen sine lege* prirodzene vznikali obavy, či je takéto riešenie v súlade s princípmi právneho štátu.²⁷ Dnes už ide o ukazovateľ, ktorý je na základe osobitného zákona pravidelne aktualizovaný a mal by reflektovať prirodzený ekonomický vývoj.²⁸

Pre efektívnejšie uchopenie problematiky budeme ďalej v texte pracovať najmä s kategóriou malej škody. Nakoľko, z pohľadu racionálneho páchatel'a, ide o hranicu, pri ktorej sa mení povaha reakcie štátu, a teda aj jeho kalkulácia o tom, či sa protiprávne konanie „oplatí“.

Cieľom je porovnať uvedené modely prostredníctvom ekonomicko-behaviorálnej analýzy. Vychádzame pritom z Beckerovho modelu, doplneného o poznatky behaviorálnej ekonómie, a z rámca cost-benefit analýzy. Osobitne skúmame a vymedzíme premenné jednotlivých modelov **z pohľadu páchatel'a**, teda čo a ako môže ovplyvňovať jeho rozhodovanie o spáchaní protiprávneho konania, ako aj **z pohľadu štátu**, ktorému vznikajú náklady a prínosy spojené s uplatňovaním trestno-právnej represie.

<https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1358-skoda-v-trestnom-zakone-v-kontexte-ekonomického-vyvoja-a-subsidiarity-trestnej-represie> (cit. dňa 8. 11. 2025).

²⁶ § 89 ods. 13 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinný do 31. decembra 2005, k tomu pozri aj BELEŠ, A., HANGÁČOVÁ, N. Vývoj právnej úpravy hranice minimálnej škody. In: Notitia Iudicialis Academie Collegii Aedilium in Bratislava, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019, roč. 5, č. 1, s. 1 a nasl.

²⁷ JELÍNEK, J. *Majetková škoda v československém trestním právu*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, 1990, roč. 36, č. 4, s. 23–41. Dostupné online: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/soubory/2025-06/AUCI_4_1990.pdf DOI: <https://doi.org/10.14712/23366478.2025.305> (cit. dňa 8. 11. 2025).

²⁸ K tomu pozri § 7 a § 8 zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov.

a) Z pohľadu páchatel'a:

V rámci Beckerovho modelu vychádzame z troch základných premenných: *výšky škody* ako očakávaného ekonomického prospechu páchatel'a, *pravdepodobnosti odhalenia* a *závažnosti sankcie*, ktorá sa odvíja od prekročenia hranice malej škody, resp. jej ďalších kategórií. Z pohľadu racionálne uvažujúceho páchatel'a je rozhodujúce najmä to, či jeho protiprávne konanie zostane v pôsobnosti správnych orgánov, alebo už vyvolá trestnoprávnu reakciu štátu. Domnievame sa, že táto kalkulácia je v zásade rovnaká bez ohľadu na to, či je hranica malej škody stanovená fixne alebo relatívne. Túto kalkuláciu môžu narúšať behaviorálne faktory, najmä skreslený optimizmus a hyperbolické diskontovanie. Páchatel' môže podceňovať riziko odhalenia alebo prikladať neprimerane vysokú váhu okamžitému prospechu v porovnaní s budúcim postihom. V konečnom dôsledku, to však posilňuje požiadavku jasne a ekonomicky primerane nastavených hraníc škôd.

b) Z pohľadu štátu:

Z pohľadu štátu pristupujeme k hodnoteniu fixného a relatívneho modelu prostredníctvom CBA, ktorá umožňuje porovnať ich ekonomickú efektívnosť. Keďže presná kvantifikácia jednotlivých nákladov a prínosov nie je možná, pracujeme s nimi v kvalitatívnej rovine. Medzi základné premenné, na ktoré je potrebné prihliadať, zaradíme najmä *náklady spojené s činnosťou OČTK a súdov*, vrátane nákladov na vedenie trestného stíhania a výkon trestu, ako aj administratívnych a personálnych nákladov štátu. Okrem týchto nákladov je potrebné brať do úvahy aj náklady spojené s legislatívnym procesom, v nadväznosti na potrebu novelizácie hraníc škôd. Na strane prínosov sledujeme najmä *preventívny účinok* trestnoprávnej úpravy, právnu istotu a predvídateľnosť práva, ako aj *zabezpečenie ochrany základných práv a slobôd*.

Fixný model kategorizácie škôd prináša štátu nesporné prínosy v podobe vysokej právnej istoty, jednoduchej aplikácie a s tým spojených nízkych administratívnych nárokov. Orgány verejnej moci pracujú s pevne stanovenými sumami, čo môže znižovať riziko výkladových sporov a urýchľovať rozhodovacie procesy. Z dlhodobého hľadiska však tento model generuje nežiadúce náklady, ak hranice škody nereflektujú ekonomický vývoj. Štát je potom nútený viesť trestné konania aj vo veciach s nízkou reálnou spoločenskou škodlivosťou, čo zvyšuje zaťaženie OČTK a súdov, a vedie k neúmerným nákladom v porovnaní so škodou, ktorá vznikla daným konaním. Fixný model sa preto javí ekonomicky udržateľný len za predpokladu pravidelnej legislatívnej aktualizácie hraníc škody.

Relatívny model, viazaný na mesačnú minimálnu mzdu, z dlhodobého hľadiska môže umožňovať štátu efektívnejšie vyvažovať pomer medzi nákladmi a prínosmi trestnoprávnej represie. Automatickým prispôbovaním hraníc škody ekonomickému vývoju sa môže znižovať riziko kriminalizácie bagatelných skutkov. Dochádzalo by tak k prirodzenému presunu menej závažných prípadov do správno-právnej roviny. Tým by sa uvoľnili kapacity OČTK a súdov pre závažnejšiu kriminalitu, čo by mohlo zvýšiť celkovú efektívnosť systému. Hoci relatívny model môže prinášať vyššie administratívne náklady pri vyčíslívaní výšky škody, z hľadiska porovnania nákladov a prínosov sa však javí ako dlhodobo ekonomicky udržateľnejší a lepšie zosúladený s princípom *ultima ratio* trestného práva.²⁹

Porovnanie fixného a relatívneho modelu naznačuje, že z pohľadu páchatel'a je rozhodujúce najmä to, či jeho konanie prekročí „trestnoprávny prah“, pričom samotný spôsob určenia hranice malej škody nezohráva zásadnú úlohu pri jeho rozhodovaní. Podstatné rozdiely medzi modelmi sa prejavujú predovšetkým z pohľadu štátu, a to v oblasti nákladov trestného konania a dlhodobej udržateľnosti trestnoprávnej úpravy. V kontexte efektívnosti sa preto ako problematický nejaví fixný model ako taký, ale absencia mechanizmu, ktorý by zabezpečoval jeho pravidelnú ekonomickú aktualizáciu.

4 Úvahy *de lege ferenda*

Vykonaná ekonomicko-behaviorálna analýza poukázala na limity súčasného nastavenia kategorizácie škody v trestnom práve, najmä z hľadiska jej dlhodobej schopnosti reflektovať ekonomickú realitu a zabezpečiť primeraný pomer medzi spoločenskou škodlivosťou konania a intenzitou trestnoprávnej reakcie štátu. Hoci relatívny model viazaný na ekonomický ukazovateľ ponúka vyššiu flexibilitu, jeho praktická implementácia môže narážať na otázky právnej istoty a predvídateľnosti trestného práva.

Z uvedených dôvodov sa nasledujúce úvahy *de lege ferenda* nesústreďujú na opustenie fixného modelu, ale na jeho systémové doplnenie o mechanizmus pravidelného hodnotenia primeranosti hraníc škody.

²⁹ Porovnaj VRTÍKOVÁ, K., MOKRÁ, I. *K nožnej zmene spôsobu určenia výšky škody v Trestnom zákone*. In: Bulletin slovenskej advokácie, Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2024. Dostupné online: <https://info.sak.sk/bulletin/k-moznej-zmene-sposobu-urceniavysky-skody-v-trestnom-zakone/> (cit. dňa 15. 5. 2025).

Cieľom navrhovaného riešenia je zachovať výhody pevne stanovených hraníc škody z pohľadu princípu právnej istoty, pričom sa súčasne vytvorí priestor na ich priebežnú korekciu, v závislosti od ekonomického a spoločenského vývoja.

Uvedené východiská vytvárajú priestor pre formulovanie konkrétneho legislatívneho návrhu, ktorého cieľom nie je nahradiť existujúci fixný model, ale doplniť ho o mechanizmus automatickej reflexie ekonomického vývoja. V nadväznosti na to sa javí vhodné a účelné zaviesť do TZ osobitné ustanovenie, ktoré by zabezpečovalo pravidelné hodnotenie primeranosti hraníc škody:

„§ 125a Primeranosť hraníc škody

1) *Ministerstvo najmenej raz za štyri roky vyhodnotí, či hranice škody ustanovené týmto zákonom zabezpečujú ich primeranosť v záujme dosiahnutia ich efektívnosti a proporcionality.*

2) *Pri vyhodnotení podľa odseku 1 ministerstvo prihliada najmä na:*

a) *vývoj kúpnej sily peňazí a mieru inflácie,*

b) *vývoj minimálnej mzdy a životného minima a*

c) *náklady spojené s trestným konaním a výkonom trestov vo vzťahu k spoločenskej závažnosti skutkov.*

3) *Ministerstvom podľa odsekov 1 a 2 sa rozumie Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.“*

Navrhované ustanovenie je reflexiou výsledkov ekonomicko-behaviorálnej analýzy, podľa ktorej fixne stanovené hranice škody bez ich pravidelnej aktualizácie môžu vplyvom ekonomického vývoja postupne strácať väzbu na reálnu spoločenskú závažnosť posudzovaných skutkov. Ide najmä o dôsledok inflácie, zmeny kúpnej sily peňazí a širších hospodárskych podmienok, ktoré majú vplyv na hodnotu majetku a význam pojmu škoda v trestnom práve.

Zvolený prístup zachováva základné výhody fixného modelu, najmä právnu istotu a predvídateľnosť právnej úpravy, ktoré sú v trestnom práve kľúčové. Zároveň však vytvára priestor na pravidelnú reflexiu ekonomických súvislostí a povahy inštitútu škody, ktorý má, na rozdiel od iných kvalifikačných znakov, dynamický charakter a prirodzene sa mení v čase.

Navrhovaný mechanizmus nezasahuje do autonómie zákonodarcu, keďže neukladá povinnosť automatickej zmeny hraníc škody, ale ponecháva na jeho uvážení, či a v akom rozsahu pristúpi k legislatívnej

revízií.³⁰ Domnievame sa, že obdobná konštrukcia v trestnom práve môže pôsobiť ako preventívna „poistka“ proti dlhodobej neprimeranosti právnej úpravy a prispieť k znižovaniu neúčelného a neefektívneho zaťažovania OČTK a súdov.

Záver

Ekonomická analýza práva umožňuje posudzovať právne normy ako nástroje regulácie správania, ktorých účinnosť sa prejavuje v ich aplikačných dôsledkoch, stimuloch pre adresátov a nákladoch, ktoré ich uplatňovanie vyvoláva. V trestnom práve sa tento prístup ukazuje ako osobitne relevantný pri kvalifikačných znakoch skutkových podstat, kde **výška škody** nepredstavuje len technické kritérium, ale **priamo determinuje rozsah trestnoprávnej represie a jej legitimitu**.

Vykonaná ekonomicko-behaviorálna analýza naznačuje, že z pohľadu páchatel'a je rozhodujúca najmä existencia hranice medzi správno-právnym a trestnoprávnym postihom, pričom samotný spôsob určenia tejto hranice (fixný alebo relatívny) nezohráva kľúčovú úlohu v jeho kalkulácii. Výraznejšie rozdiely medzi modelmi sa prejavujú z pohľadu štátu, predovšetkým v oblasti dlhodobej udržateľnosti trestnoprávnej represie, nákladov na jej uplatňovanie a schopnosti právnej úpravy reflektovať ekonomický vývoj.

Z hľadiska efektívnosti sa preto ako problematický nejaví samotný fixný model kategorizácie škôd, ale absencia mechanizmu, ktorý by zabezpečoval pravidelné prehodnocovanie primeranosti nastavenia hraníc škody. A to najmä vo vzťahu k ekonomickej realite a spoločenskej závažnosti skutkov. Vhodným riešením by preto mohlo byť systematické hodnotenie aktuálnosti tejto právnej úpravy, v primeraných časových intervaloch, ktoré by umožnilo zachovať právnu istotu a predvídateľnosť. Takýto prístup by mohol prispieť k posilneniu proporcionality trestnoprávnej represie, efektívnejšiemu využívaniu kapacít orgánov verejnej moci a k udržaniu legitimity trestného práva ako nástroja *ultima ratio*. Otázne však zostáva, či zákonodarca má vôľu a záujem pravidelne aktualizovať hranice škody.

---

³⁰ Inšpiráciou pre tento prístup je obdobné ustanovenie obsiahnuté v § 8a zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, ktoré zavádza pravidelné hodnotenie primeranosti bez narušenia stability právneho poriadku.

Zoznam použitej literatúry

1. BECKER, G. S. *Crime and Punishment: An Economic Approach*. Journal of Political Economy, 1968, roč. 76, č. 2, s. 169–217. Dostupné online: <https://www.jstor.org/stable/1830482> DOI: <https://doi.org/10.1086/259394> (cit. dňa 8. 11. 2025).
2. BELEŠ, A., HANGÁČOVÁ, N. *Vývoj právnej úpravy hranice minimálnej škody*. In: Notitia Iudiciales Academie Collegii Aedilium in Bratislava, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019, roč. 5, č. 1, s. 10.
3. BLAŽKOVÁ, K. *Maškarová hovorí o poklese kriminality, starostovia chcú prísnejšie tresty, ľudia sa necítia bezpečne*. Startitup.sk, 2025. Dostupné online: <https://www.startitup.sk/maskarova-hovori-o-poklese-kriminality-starostovia-chcu-prisnejsie-tresty-ludia-sa-necitia-bezpecne/> (cit. dňa 26. 1. 2026).
4. BROWN, D. *Cost-Benefit Analysis in Criminal Law*. California Law Review, 2004, roč. 92, č. 2, s. 325-371. Dostupné online: <http://www.jstor.org/stable/3481427> DOI: <https://doi.org/10.2307/3481427> (cit. dňa 15.5.2025).
5. BROULÍK, J. *Nedorozumění o ekonomické analýze práva*. Právník, 2015, roč. 154, č. 5, s. 361–377. Dostupné online: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2015/5/1.Broul%C3%ADk_5_2015.pdf (cit. dňa 8. 11. 2025).
6. COOTER, R., ULEN, T. *Law and Economics*. 6. vyd. Boston: Pearson Education, 2012, 570 s. Dostupné online: <https://anyflip.com/dvfsu/naxl/basic/451-500> ISBN 978-0-13-254065-0 (cit. dňa 8. 11. 2025).
7. ČENTĚŠ, J., VOJTUŠ, F. *Efektívnosť práva a prístupy k jej skúmaniu*. In: Efektívnosť prípravného konania – jej skúmanie, výzvy a perspektívy: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2020, 14 s. ISBN 978-80-571-0547-3.
8. HAREL, A., SEGAL, U. *Criminal Law and Behavioral Law and Economics: Observations on the Neglected Role of Uncertainty in Deterring Crime*. American Law and Economics Review, 1999, roč. 1, č. 2, s. 276 – 312. Dostupné online: <https://biblioteca.cejamericas.org/bitstream/handle/2015/1661/behavioral-law-economics.pdf> DOI: <https://doi.org/10.1093/aler/1.1.276> (cit. dňa 8. 11. 2025).
9. HARNEY, S., MARCIANO, A. *Posner, economics and the law: from law and economics to an economic analysis of law*. In: Journal of the History of Economic Thought, Université Paris Ouest Nanterre La Défense; Université de Reims Champagne Ardenne, 2008, 21 s. DOI: <https://doi.org/10.1017/s1053837209090208>

10. FAMULSKI, T. *Economic efficiency in economic analysis of law*. In: *Finanse i Prawo Finansowe*, 2017, vol. 3(15), 13 s. DOI: <https://doi.org/10.18778/2391-6478.3.15.03>
11. FISHER, T. *Economic Analysis of Criminal Law*. In: DUBBER, M. D., HÖRNLE, T. (eds.). *The Oxford Handbook of Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 885–913. (cit. dňa 8. 11. 2025) DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199673599.013.0003>
12. JELÍNEK, J. *Majetková škoda v československém trestním právu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 1990, roč. 36, č. 4, s. 23–41. Dostupné online: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/soubory/2025-06/AUCI_4_1990.pdf DOI: <https://doi.org/10.14712/23366478.2025.305> (cit. dňa 8. 11. 2025).
13. JOLLS, C., SUNSTEIN, C. R., THALER, R. H. A Behavioral Approach to Law and Economics. *Stanford Law Review*, 1998, roč. 50, s. 1471–1550. Dostupné online: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=12172&context=journal_articles DOI: <https://doi.org/10.2307/1229304> (cit. dňa 8. 11. 2025).
14. KRUTKOVÁ, E. *Škoda v Trestnom zákone v kontexte ekonomického vývoja a subsidiarity trestnej represie*. *Právne listy*, 2024. Dostupné online: <https://www.pravnelisty.sk/clanky/a1358-skoda-v-trestnom-zakone-v-kontexte-ekonomickeho-vyvoja-a-subsidiarity-trestnej-represie> (cit. dňa 8. 11. 2025).
15. MCADAMS, R., ULEN, T. *Behavioral Criminal Law and Economics*. In: DE GEEST, G. (ed.). *Encyclopedia of Law and Economics*. Cheltenham, 2011, 34 s. Dostupné online: <https://www.elgaronline.com/view/nlm-book/9781781950210/chapter16.xml> DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1299963> (cit. dňa 15. 5. 2025).
16. POLINSKY, M., SHAVELL, S. *Law, Economic Analysis of*. In: DURLAUF, S. N. – BLUME, L. E. (eds.). *The New Palgrave Dictionary of Economics*. Basingstoke, 2008, 19 s. Dostupné online: https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2015/06/Polinsky-Shavell2008_ReferenceWorkEntry_LawEconomicAnalysisOf.pdf DOI: https://doi.org/10.1057/978-1-349-95121-5_2440-1 (cit. dňa 15. 5. 2025).
17. POSNER, R. A. *Economic Analysis of Law*. 9. vyd. New York: Aspen Publishers, 2014, s. 25 a nasl. Dostupné online: <https://www.scribd.com/document/643067429/POSNER-Richard-Economic-Analysis-of-Law-Ninth-Edition-pdf> DOI: <https://doi.org/10.2307/1227682> (cit. dňa 8. 11. 2025).
18. SOLČANSKÁ, A. *Podstata a význam škody vo vybraných právnych odvetviach*. *Studia Iuridica Cassoviensia*, 2015, roč. 3, č. 1, 10 s. Dostupné online: https://sic.pravo.upjs.sk/files/7_solcanska_-_skoda1.pdf ISSN 1339-3995 (cit. dňa 8. 11. 2025).

19. ULEN, T. S. *Rational Choice Theory in Law and Economics*. In: BOUCKAERT, B. – DE GEEST, G. (eds.). *Encyclopedia of Law and Economics*. Cheltenham: Edward Elgar, 1999, s. 790 a nasl. Dostupné online: https://www.researchgate.net/publication/228184443_Rational_choice_theory_in_law_and_economics (cit. dňa 15. 5. 2025).
20. VRTÍKOVÁ, K., MOKRÁ, I. K možnej zmene spôsobu určenia výšky škody v Trestnom zákone. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2024. Dostupné online: <https://info.sak.sk/bulletin/k-moznej-zmene-sposobu-urceniavysky-skody-v-trestnom-zakone/> (cit. dňa 15. 5. 2025).
21. ZÁBOJNÍKOVÁ, A. *Kriminalita v Bratislave prudko rastie. Samospráva žiada zmeny v legislatíve a viac štátnych policajtov*. Denník N, 2025. Dostupné online: <https://dennikn.sk/4896143/kriminalita-v-bratislave-prudko-rastie-samosprava-ziada-zmeny-v-legislativa-a-viac-statnych-policajtov/> (cit. dňa 26. 1. 2026).